

3.3 EUSKAL AUTONOMIAERKI- DEGOA BARNEAL- DEKO ARROAK



▼ PUNTOS NEGROS

- (1) Río Ibaizábal, barrio de Boroa, Amorebieta, Bizkaia. Fuerte contaminación. Vertido industrial de 50.000 litros de nitrato sódico procedentes de la construcción de la central térmica de Amorebieta.
- (2) Río Ibaizábal, Elorrio, Bizkaia. Vertido industrial de 400 litros de detergente.
- (3) Río Oka, Bizkaia. Vida piscícola inviable. Presencia de cromo, níquel, fosfatos, nitritos, amonio y déficit de oxígeno en el agua.
- (4) Río Deba, Gipuzkoa. Presencia de DDT, PAH, AOX, etilbenceno y tolueno en los sedimentos. Lodos tóxicos acumulados en los sedimentos del lecho del río.
- (5) Río Urumea, Gipuzkoa. Presencia de mercurio, plomo, cobre, zinc, PCB's y PAH's en los sedimentos. Lodos tóxicos acumulados en los sedimentos. Vida piscícola afectada por la presencia de altas concentraciones de cromo, zinc, PCB's y también PAH's.
- (6) Estuario del Barbadún, Bizkaia. Vertido de hidrocarburos.
- (7) Estuario del río Oka, Gernika, Bizkaia. Vertidos de la depuradora con mal funcionamiento y dragado del río.
- (8) Estuario del río Lea, Bizkaia. Vertidos urbanos.
- (9) Estuario del río Urumea, Gipuzkoa. Vertidos urbanos.
- (10) Estuario del río Artibai, Bizkaia. Vertido de aguas residuales sin tratamiento.
- (11) Estuario del río Urola, Zumaia, Gipuzkoa. Dragado del río.

Arro hidrografikoa: 2.267 km²(1)

Autonomia Erkidegoak: Euskal Autonomia Erkidegoa

Ibai-ibilguen luzeera osotara: 456 km(2)

Ibai nagusiak: Bidasoa, Oiartzun, Urumea, Oria, Urola, Deba, Artibai, Lea, Oka, Burtio, Ibaizabal eta Barbadun

Herrigune nagusiak: Bilbo, Donostia, Eibar

Urtegien kopurua: 7

Urte askotan zehar arroan gertatu den aktibitate industrialak, populazioaren eskakizunak (1.385.598 biztanleri eragiten diotena) eta zonaldeko orografia bereziak (ibai-ibilgu motzak eta haran itxiak) baliabide hidrikoetan izugarriko eragina izan dute.

Euskal Autonomia Erkidegoko barneko arroek 7 urtegi dituzte, hau da, 65 ibai-ibilgu kilometro bakoitzeko presa bat. Gainera, ibaietan mila dike baino gehiago dago, beste hainbat oztopo, asko erabiltzen ez direnak, eta ibai-ibilguen dinamika naturala aldarazten dutenak eta iktiofaunarako kalte izugarria izan daitezkeenak. Hau dena, Estatu espainolean errepikatu egiten da eta Administrazioak ez du batere kontuan hartzen. Dena den, Eusko Jaurlaritza, arazoa dagoela jakinik, ibaiaren kalitate ekologikoa hobetzeko eta, bide batez, Uraren Arteztarau Markoko(3) ardatzei hurbilduz oztopo fisiko hauek batzuk kentzeko asmotan dabil.

Eskualdeko haran malkortsuko orografiak, gure esparruko ibaiak jasandako inpakturik handiena hidromorfologikoa izatea erraztu du (ibarren okupazioa, ibai-ibilguen aldaketak...)

Ibai sarearen % 85ek presio morfologiko nabarmenak(4) jasaten ditu eta eskualdean kokatzen ziren hezegune gehienak desagertu dira drainatu edo lehortu ondoren, garapen urbanistikoa(5) errazteko. Ingurumenerako Euskal Administrazioaren salaketa gehienak(6) zuhaitzen mozketa, ibaiaren ondoko ekintza ilegalak (azpiegiturak edo baimenik gabeko ustiapenak, ibai-ibilguen betetzea...) eta ura baimenik gabe ateratzearen ingurukoak dira.

Hiri hornidurak 177,92 hm³/urteko gastua dauka eta kontsumorik nabarmenena da populazioaren dentsitatea ikusirik (611 biztanle/km²) Lehentasunezko bihurtzen da, bai azaleko bai lurpeko ur-masak baldintza onetan mantentzea, urak, edangarria izan baino lehen, arroaren zonalde handi batean betetzen ez diren(9) kalitateko gutxieneko parametroak mantendu behar dituelako.

Uraren beste erabilpenak hauexek dira: hargune berezkodun industria 23,71hm³/urteko; abelzaintza 0,32hm³/urteko; eta lur ureztapena, batez ere golf zelaiak ureztatzeke, 0,22 hm³/urteko. Aipatzekoa da dagokigun eremuan saneamendu sistemetako ur zikinen erabilpenarik.(10)

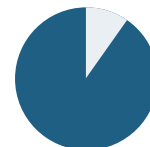
KONTSUMOA

KONTSUMOA

| | |
|----------------------|--|
| Azaleko ura | 1.821 hm ³ /año ⁽⁹⁵⁾ |
| Lurpeko ura | |
| Kontsumo gordina 202 | 202 hm ³ /año ⁽⁹⁶⁾ |

EAEKO BARNEALDEKO ARROETAKO URAREN ERABILPENA

| | |
|-------------------------------|--------|
| Nekazaritza eta abeltzaintza: | 0,28% |
| Hirigunekoa: | 88% |
| Industrial: | 11,72% |



Iturria: EAEko barneko arroen mugaketa(2004):Uraren Arzetarau Markoaren 5. eta 6. artikuluei buruzko txostena.2000/60/CE Eusko Jauraritza 284.orr

KALITATEA

Eusko Jauraritzako Administrazioak, IMPRESS(11) txostenerako, Uraren Arzetarau Markoak zehazten dituen ingurugirorako baldintzak beteko ez lituzketen bertako ur-masen %22,89a tipifikatu du. Eta hau, oraindik ur-masen %30,12 ikertzeke dagoelarik(12)

Orokorrean, ibaien sorburuetan uraren kalitatea ona da, komunitate biologikoak ongi antolatuta daude eta ibai ertzetako

basoak ongi zainduta daude (Karrantza, Butroe eta Deba ibaiak) Arroen beheko tarteetan, berriz, egoera nahiko urria da. Uraren kalitatea nabarmen jaisten da eta arrain faunaz gain degradatu samar dauden ertzetako basoetan ere, eragina handia du.(13) baizabal ibaia da, kutsaduraren maila altua dela eta, egoera ekologiko okerrean dagoena (14). Amorebietan, Boroa auzoan eraikitzen ari den industria energetikoak isuritako 50.000 litro nitrito sodikoa edo Eloorrioko enpresa batek botatuko 400 litro detergente(15), ohiko gertaerak izateaz gain, neurri handi batean, ibaiak jasaten duen izugarritzko kutsaduraren errudunak ere badira.

Kutsadura handiaren beste adibide bat Oka ibai da, Gernikatik pasatu ondoren. Arrainen bizitza ezinezkoa da kromoa, nikela, fosfata, nitratoa eta amonioa daudelako eta oxigenoa falta delako uretan.(16)

Deba ibaiko kutsadura eta degradazioa oso nabarmena da Oñatitik aurrera(17), DDT, PAH, AOX, etilbentzenoa eta toluenoa bezalako konposatuen jalkinen presentziatik..Donostiatik gertu, Ur-

mea ibaiaren bukaerako jalkinetan merkurioa, beruna, kobrea, zinka, PCB's eta PAH's aurkitu dira.. Eta zati bereko biotan kromoa, zinka, PCB's eta PAH's antzeman dira.. Elementu hauek, ziurrenik, kutsadura etengabeak eragindako hondakinetatik heldu dira.(18)

Etxeetako ur zikinen isuriak dira ibai-ibilguetako uraren kalitatea galarazten duen beste arrazoi nagusietako bat.. Egun, 284 hirigunetan (670.000 biztanle) ez dira ur fekalak tratatzen(19). Mota honetako isuriak ibai sarearen %30 - %40an eragina dute.(20) Nabarmena Donostiako kasua da. Hemen ur zikinak zuzenean isurtzen ziren itsasora, inolako tratamendurik gabe, aurtengo uda arte.(21)

Estuarioen egoera ere tamalgarria da. Barbadungo estuarioan Petronorrek(22) botatuko hidrokarburoen hondakinak daude; Ibaizabalgoan, Deusto ondoan, 2002 urtean kutsadura goren zegoen; eta Oka ibaiko estuarioan Gernikatik gertu kokatutako ur depuradoraren isuriak jasotzen dira. Lea eta Urumeako estuariotan hirigunetako ur-hondarrak pilatzen dira. Artibaikoan nabarmena da ibaiaren egoera, inongo saneamendurik gabe. Kalte hauei beste ekintza batzuk gehitzen zaizkie, Urola eta Oka(23) ibaietako estuarioen dragatzea besteak beste.



ONDORIOAK

~ Arroako uraren kalitatea urria da. Portzentaia handitzea litekeena den arren, ur-masen %30,12 ikertzeko prozesuan baitago, dagoeneko azaleko uren %22,89k UAMk zehazten dituen ingurugiroko helburuak ez betetzeko arriskuan antzeman dira.

~ Asko eta mota askotakoak diren isuri industrialek EAeko ibai eta estuario gehien behe eta erdiko tartetan kutsaduraren maila oso handia izatea eragin dute (metal astunak eta beste konposatu toxiko eta arriskutsuak.). Honek guztiak, arroako tarte hauetako uretako kalitate ekologikoa oso urria izatea dakar arrainen bizitza ezinezkoa eginez. Hirigunetako ur hondarren isuriak garrantzitsuak dira pertsonen kontzentrazio handiagatik (661 biz/km). 284 hirigunek ez dituzte oraindik ur hondarrak garbitzen. Arazo hau ibaien sarearen %30-40ri dagokio. Gizakien presioagatik ere, eskualdeko hezegune asko desagertu dira edota drainatu eta lehortu.

~ EAeko ibai sarearen %85ean presio morfologikoen eragina nabarmena da (ibarren okupazioa, ibai-ibilguen aldaketa eta betetzea, ertzetako basoen degradazioa, ibaien ondoko ekintza ilegalak eta baimenik gabeko ur ateratzea). Hori guztiari, iktiofaunari kalte larriak dakartzkion ibai-ibilguk jasaten duten erregularizazioa gehitu behar zaio, hau da, 65 kilometro bakoitzeko presa bat, 1000 dike baino gehiago eta erabiltzen ez diren beste oztopo batzuk.

ESKAERAK

~ Eusko Jaurlaritzak isuri industrialak kontrolatzeko plan bat ezarri behar du, isuri toxikoak bota eta gehien kutsatzen duten enpresetan ekoizpen sistema garbiak ezar ditzaten, geroago gainontzeko enpresetan ezar daitezzen.

~ Administrazioak EAeko Udalerri guztietako ur hondarren saneamendurako plan integral bat abian jarri behar du. eta bide batez, azken 10 urteotan jarraitu ez diren Europako araudiak bete.

~ Nahiz eta Administrazioa, egun erabiltzen ez diren oztopo fisiko batzuk kentzeko lanean aritu, oraindik ibai-ibilguak berreskuratu behar ditu ibaien ertzak eta ibarren hondamena ekiditeko, honek eragina baitu ibai-ibilguen botere autogarbitzailean.

NOTAS

89. CEDEX (2005): *Tipificación provisional de ríos*. Centro de Estudios Hidrográficos del CEDEX. Madrid 2005.
90. CEDEX (2005): *Tipificación provisional de ríos*. Centro de Estudios Hidrográficos del CEDEX. Madrid 2005.
91. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
92. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
93. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
94. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
95. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
96. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
97. Medio Ambiente abrió el pasado año 29 expedientes sancionadores por vertidos a ríos. *El País*. 07/02/2005.
98. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
99. El IMPRESS es una de las primeras tareas que la Directiva Marco del Agua solicita a las diferentes cuencas hidrográficas del Estado. Es un informe sobre las repercusiones de la actividad humana en el estado de las masas de agua continentales. Incluye la tipificación de las masas de agua (ríos, lagos, acuíferos...), la identificación de presiones sobre ellas, el análisis del riesgo de no cumplir con los objetivos medioambientales de la DMA y un estudio económico de los usos del agua.
100. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
101. Departamento de Ordenación del Territorio y Medio Ambiente del Gobierno Vasco (2004): *Informe de la red de vigilancia de la calidad de las masas de agua superficial de la Comunidad Autónoma del País Vasco, para el año 2003*. Gobierno Vasco.
102. Los ríos con elevada contaminación se reducen a la mitad en dos años. *El País*. 12/12/2004.
103. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
104. Departamento de Ordenación del Territorio y Medio Ambiente del Gobierno Vasco. *Red de vigilancia de la calidad de las masas de agua superficial de la Comunidad Autónoma del País Vasco. Informe de resultados campaña 2003*. 22 tomos. Gobierno Vasco.
105. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
106. Departamento de Ordenación del Territorio y Medio Ambiente del Gobierno Vasco. *Red de vigilancia de la calidad de las masas de agua superficial de la Comunidad Autónoma del País Vasco. Informe de resultados campaña 2003*. 22 tomos. Gobierno Vasco.
107. Demarcación de las cuencas internas del País Vasco (2004): *Informe relativo a los artículos 5 y 6 Directiva Marco del Agua 2000/60/CE*. Gobierno Vasco. 284 p.
108. Departamento de Ordenación del Territorio y Medio Ambiente del Gobierno Vasco. *Red de vigilancia de la calidad de las masas de agua superficial de la Comunidad Autónoma del País Vasco. Informe de resultados campaña 2003*. 22 tomos. Gobierno Vasco.
109. Comisión de las Comunidades Europeas (2004): *Informe de la Comisión al Consejo, al Parlamento Europeo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las regiones*. Aplicación de la Directiva 91/271/ CEE del Consejo, de 21 de mayo de 1991, sobre el tratamiento de las aguas residuales urbanas, en su versión modificada por la Directiva 98/15/CE de la Comisión de 27 de febrero de 1998.
110. 1.200 vecinos de Muskiz denuncian a Petronor por «un delito contra la salud pública». *El Correo Digital*. 14/03/2003.
111. Departamento de Ordenación del Territorio y Medio Ambiente del Gobierno Vasco. *Red de vigilancia de la calidad de las masas de agua superficial de la Comunidad Autónoma del País Vasco. Informe de resultados campaña 2003*. 22 tomos. Gobierno Vasco.